Onsdagen den 31 mars 1943. Ett folk i väntan

Vardagstryck

National Library of Sweden

Onsdagen den 31 mars 1943.

Ett folk i väntan.

Det måste betecknas som ganska anmärkningsvärt att regeringen uppdragit åt försvarsministern — eller har han varit djärv nog att handla på eget bevåg? — att inför det fåkunniga men spörjande folket till behandling upptaga de spörsmål, vilka med skäl kunna betecknas som de mest brännande i svensk politik. Länge har man förgäves väntat, att regeringschefen själv skulle ta till orda för att ge landet ett vägledande klarläggande av hur regeringen ser på de ting, över vilka folket, trots att dess uppgift icke är att tänka på sidan av eller annorlunda än samlingsregeringen, faktiskt reflekterar en hel del. Men ett dylikt auktoritativt uttalande har man hittills icke hört eller sett något av. Som inlägg i en situation, som för Nordens vidkommande ter sig allt mera skickelsediger för var dag som går, var hr Per Albin Hanssons tal i Gävle för någon tid sedan av noll och intet värde. Det förstärkte endast det intryck, man haft sedan länge, att regeringen är mycket obenägen att ge sig in på de spörsmål över vilka folket undrar som mest. Det är möjligt att denna tystnad är dikterad av den sortens allvar, som inställer sig, där man icke ser en klar handlingslinje. Men den kan också bero på, att man icke kunnat samla sig till den beslutsamhet, som är den första förutsättningen för att dra upp en sådan linje, som helt motsvarar läget, och att det är därför, man icke har något att säga folket.

Även med risk att bli stämplad som kverulant eller aktivist eller med någon annan av patentlojalitetens lika enkla, för att inte säga dumma, som bekväma klyschor, kan man våga det påståendet, att regeringens traditionella neutralitetslinje icke längre täcker vare sig lägets objektiva krav eller vad en växande opinion anser motsvara våra skyldigheter. Om man alltså tar den risk, som är förbunden med att framställa ett dylikt påstående, så sker det lika litet för nöjes skull som för att häckla samlingsregeringen. Då det är uppenbart både att läget förändras och att den svenska opinionen börjat röra på sig, så borde det ju vara tillåtet att skärskåda frågan om var Sverige verkligen befinner sig. Det är en ganska utbredd mening, att det vet ingen utom regeringen allena. Och det skall medges, att det ligger något i ett dylikt betraktelsesätt. Men om denna kunskap alltmera förlorar kontakten med den allmänna opinionen och folkets rättsmedvetande — och det är mycket som tyder på att utvecklingen går i den riktningen — så är det förvisso illa ställt. Om det förhölle sig så, att vår strikta neutralitet verkligen vore strikt och att den samtidigt vore en neutralitet till varje pris, så skulle denna linje, alldeles oavsett dess värde ur landets synpunkt, principiellt kunna sägas räcka hur långt som helst. Men eftersom vår neutralitet icke är den i alla avseenden absolut strikta, så är det i själva verket till stor del en fiktion, som man bjuder folket att samlas omkring. Detta känner numera samma folk. Om det då börjar erfara en allt starkare oro, så är det icke därför, att dess neutralitetsvilja förlorat något av sin uthållighet. Det beror helt enkelt därpå, att det icke kan frigöra sig från den uppfattningen att vår ”undantagsneutralitet” är på väg att ödelägga vår ansvarskänsla. Att den gjort det i vårt förhållande till Norge kan endast den bestrida, som tror att ändamålet inte blott helgar medlen, utan även att medlen kunna vara vilka som helst och ändå rättfärdigas inför vikten av att först och främst tillgodose blott de egna intressena. En neutralitetspolitik som, likt vår, faktiskt dagligen ökar sitt skuldkonto genom att bistå den ena av de krigförande parterna — permittenttågen och vapentransporterna — måste till sist förlora blicken för vad som är dess egentliga uppgift. Frågan är också om icke detta redan inträffat. I varje fall har icke hr Skölds tal förmått skingra de farhågorna. Tvärtom tycker man sig i detsamma märka hurusom transiteringstänkandet alltmer övergår till att bli samlingsregeringens andra natur. Det framgår särskilt starkt av resonemanget om vår ställning till det nordiska problemet. Hans förklaring, att ”längre än till en inre svensk samling om vårt eget intresse (kurs. av Eskilstuna-Kuriren) av och inställning till den nordiska frågan kunna vi icke komma nu”, är rent ut sagt beklämmande. Den fritager oss från varje insats nu i syfte att möjliggöra en framtida nordisk gemenskap. Men vilka garantier ha hr Sköld och regeringen för att det icke är nu, som vi måste lämna vårt avgörande bidrag till ett nytt och enat Norden? Såvitt man kan förstå inga. Allt talar i stället tydligt för, att vad vi uraktlåta nu, det kunna vi icke gottgöra framdeles. Ty är det inte verklighetsfrämmande att tro, att händelseförloppet beskedligt står och väntar på oss för att låta oss göra vår insats? Man kommer icke förbi den tanken, för att inte säga det faktum, att det är nu, som Nordens öde formas. Den, som tvivlar, kan fråga norrmännen, finnarna och danskarna. De tveka säkerligen icke om svaret. Men vi vänta på den lugna morgondagen. Till dess äro vi helt upptagna av våra egna intressen och av den sövande föreställningen, att detta också är det enda riktiga. Norrmän, finnar och danskar äro också strängt sysselsatta med att klara sina egna intressen. Men ingen vill väl påstå, att deras kamp gäller enbart dem själva. Den rör sig i allra högsta grad om Norden som framtida enhet och om den gemensamma nordiska rättskulturen. Det kan då invändas, att vår neutralitetspolitik och deras kamp har ett och samma mål och är en insats för samma sak. Den argumenteringen skulle man också kunna godtaga om det förhölle sig så, att vår neutralitet vore allsidig och fast. Men den är, som sagt, en undantags- och handräckningsneutralitet. Vi underlätta dagligen för Tyskland att hålla Norge i sitt blodiga grepp. Ligger det kanske i det egna intresse, varom försvarsministern talade, att göra det? På den frågan skulle man gärna vilja ha ett otvetydigt svar. Regeringen menar kanske, att det är till det framtida Nordens bästa, att Tyskland icke berövas de förmåner, vilka, ju närmare det slutliga avgörandet nalkas, i norrmännens medvetande allt starkare och starkare och sannolikt till sist outplånligt etsa sig in som ett svek både mot Norge och Norden. Men även därom vill folket i så fall ha besked. Att en neutralitet, som, i varje fall till sina allvarligaste yttringar, är rent negativ, i själva verket icke är någon neutralitet, torde vid det här laget vara tämligen uppenbart för svenska folket. Av allt att döma gå vi också hastigt mot den punkt, då det, för att stilla folkets oro och behålla dess förtroende och motståndskraft, blir ofrånkomligt nödvändigt för regeringen att inför landet klarlägga huruvida vår neutralitet är positivt nordisk och vårt folk berett att ta det härmed förbundna ansvaret. Denna nödvändighet kan icke längre döljas av den likriktade pressens rent ansvarslösa försäkringar att allt är bra, som det är.

När tar alltså regeringschefen själv till orda?

De, som så önska, kunna verkställa specialprenumeration på Eskilstuna-Kuriren till ett pris av 1 kr. Härför erhålles tio sådana nummer, som redaktionen tror kunna intressera. Avgiften inbetalas på postgiro, n:r 27788. Prenumerationen verkställes direkt hos Eskilstuna-Kurirens kontor. Efter varje tiotal nummer betraktas prenumerationen såsom förnyad, om icke meddelande ingår om att den skall upphöra. För varje ny period tillsändes varje prenumerant inbetalningskort.

Eskilstuna Tryckeribolag 1943

KUNGL. BIBLIOTEKET STOCKHOLM

1943